

KESKKONNAAMET

KORRALDUS

24. märts 2026 nr 1-3/26/66

Luba ebapärlikarbi populatsiooni taastamisega seotud tegevusteks 2026. ja 2027. aastal

1. OTSUS

Lähtudes punktis 2 esitatud asjaoludest, punktis 3 esitatud kaalutustest, tuginedes punktis 3 viidatud õigusnormidele ning võttes aluseks peadirektori 03.02.2026 käskkirja 1-1/26/30 lisa 2 „Keskkonnaameti loodushoiutööde osakonna põhimäärus“, otsustan:

1. anda Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) Põlula kalakasvatustalitusele luba aastateks 2026 ja 2027:
 - ebapärlikarbi vastsete loodusest eemaldamiseks koos kuni 200 forelli noorkala (kahe aasta peale kokku kuni 400) eripüügiga Pudisoo jõest ajavahemikul 1. maist kuni 30. juunini;
 - lõpustelt pudenenud noorkarpide hoidmiseks kasvatusjaamas;
 - vastsetest vabanenud ja visuaalsel hinnangul heas seisundis (limaskestad puhtad, uimed terved) kalade vabastamiseks jõkke;
 - noorte karpide paigutamiseks kasvatusplaatide ja -kastidega Pudisoo jõkke;
 - kontrollitud tingimustes kasvatatud noorte (3-aastaste ja vanemate) karpide märgistamiseks vastavate taotluses toodud märgistega;
 - viieaastaste ja/või 1,5 cm märgistatud noorte karpide vabastamiseks Pudisoo jõkke;
 - pihtvastsete kogumiseks jõe suurematest karbikogumitest 1. augustist kuni 31. septembrini;
 - kalade nakatamiseks pihtvastsetega Uuri külas asuvas RMK kasvatusjaamas ja Põlula kalakasvanduses;
 - RMK Põlula kalakasvanduses kasvatatud Pudisoo forelli suunatud nakatamiseks jões looduslikest karbikogumitest vahetult allavoolu paigutatud sumpades 1. augustist kuni 31. septembrini;
 - eelmises punktis kirjeldatud viisil nakatatud forellide vabastamiseks samasse jõelõiku, kus toimus nakatamine;
 - Tegevuste elluviimise ja loa tingimuste täitmise eest vastutab RMK Põlula kalakasvatustalituse ebapärlikarbi spetsialist Katrin Kaldma.

2. Keskkonnaametile tuleb hiljemalt **30.11.2026** ja **30.11.2027** esitada aruanded, mis sisaldavad infot vastaval aastal püütud kalade arvu ja püügikohta kohta (koordinaadid), hinnangut kaladel parasiteerivate ja pudendenud pihtvastsete hulga, nakatatud kalade arvu, asukoha ja aja ning taasasustatud karpide arvu ja asukoha kohta.

3. Forellide püüdmiseks (ja ka hilisemaks püügikohta vabastamiseks) on vajalik Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eripüügiluba.

4. Luba on kehtiv selle allkirjastamisest kuni **31.10.2027**.

1. ASJAOLUD

RMK Põlula kalakasvatustalituse ebapärlikarbi spetsialist Katrin Kaldma esitas Keskkonnaametile taotluse¹ ebapärlikarbi vastsete eemaldamiseks koos forelli noorkaladega Pudisoo jõest ja nende tehiskeskkonnas hoidmiseks ning ebapärlikarpide noorjärede asustamiseks Pudisoo jõkke aastatel 2026 ja 2027 LIFE Revives projekti raames. RMK Põlula kalakasvatustalitus on osalenud aktiivselt ebapärlikarbi populatsiooni taastamisel alates 2020. aastast, kui alustati LIFE projekti „Läänemere rannikuelupaikade võrgustike taastamine“ tegevusi, sh ebapärlikarpide tehistingimustes kasvatamist.

RMK ja Keskkonnaamet olid partneriteks Eesti-Soome ühises LIFE projektis „Läänemere rannikuelupaikade võrgustike taastamine“ aastatel 2019-2024, mille abil valmis tegevusplaan ebapärlikarbi kasvatamiseks Eestis. LIFE Revives projekt on nõ nimetatud projekti jätk, mille eesmärk on luua ebapärlikarbi paljunemiseks ja levikuks sobivamad tingimused ning võimalused, toetades seeläbi populatsiooni taastumist.

Aastatel 2026 ja 2027 ajavahemikus 1. mai kuni 30. juuni soovitakse Pudisoo jõest püüda ebapärlikarbi vastsete kogumise eesmärgil kokku kuni 400 forelli noorkala. Kalad viiakse Põlula karantiinihoonesse ja Uuri küla asuvasse RMK ebapärlikarbijaama; pärast karbivastsete vabanemist kalade lõpustelt tagasi Pudisoo jõkke. Forelli noorkalade püüdmiseks taotletakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt eripüügiluba. Lisaks soovitakse luba kalade lõpustelt kogutud ja laboratooriumis edasikasvatatud ebapärlikarpide paigutamiseks kasvatustalite ja -kastidega Pudisoo jõkke, ajavahemik 2026. ja 2027. aastal 1. maist kuni 31. oktoobrini. Kontrollitud tingimustes kasvatatud (üle 3 a) vanuseid karpe soovitakse märgistada ning viieaastaste ja/või kuni 1,5 cm pikkuseid märgistatud karpe vabastada Pudisoo jõkke. 1. augustist kuni 31. septembrini soovitakse püüda täiendavalt karbivastseid jõe suurematest karbikogumikest, et nakatada RMK kasvatustalites ja Põlula kalakasvatustalites asuvaid noorkalu.

Nagu ka eelmisel perioodil, soovitakse Põlulas ette kasvatatud noori Pudisoo forelli peremeeskalu nakatada elujõulistest kolooniatest allavoolu paigutatud sumpades ning kalad seejärel sinna vabastada, et suurendada võimalike ellu jäävate karpide arvu ja toetada ka Pudisoo forellide populatsiooni.

Keskkonnaameti poolt 2024-2025. aastaks väljastatud loa² aruanne esitati 2025. aasta lõpus. Aruande põhjal püüti Pudisoo jõest ja viidi Põlula kasvatustalitusesse 99 noort forelli, kellelt koguti karbivastseid. 2024. aastal kogutud karbivastsetega nakatati 1000 noort forelli. Forellidelt koguti 2025. aasta esimeses pooles ca 32 000 karbivastset. Neist ca pooled jäid ellu ja need paigutati kasvatustalitele talvituma. Noorte forellide nakatamine sumpades ebaõnnestus, kuna planeeritud perioodil oli erakordselt kõrge veetase, seepärast vabastati märgistatud forellid peale

¹ Registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 18.02.2026 numbriga 7-9/26/3265

² Registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 09.04.2024 numbriga 1-3/24/180

veeseisu alanemist koheselt karbikogumike lähedusse, kus neil oli samuti võimalus nakatuda. Pudisoo jõest koguti septembrikuus vabanevaid pihtvastseid, millega nakatati Põlula kalakasvatusteskeskuses noori forelle. 2025. aasta lõpu seisuga elab RMK karbikasvatustesjaamas ca 4700 sama-aastast noorkarpi, lisaks vanemad aastakäigud, mis on paigutatud kasvatustkastidega jõkke. Eelmise perioodi vältel saadi seega juurde arvestatav kogus noori I kaitsekategooria liigi isendeid, mille asustamisega järgmistel aastatel jätkata.

2. KAALUTLUSED

Ebapärlikarp (*Margaritifera margaritifera*) on ainus selgrootu loomaliik, kes on Eestis arvatud I kaitsekategooriasse³. IUCN-i punase nimestiku⁴ alusel loetakse ebapärlikarpi globaalselt väljasuremisohus (endangered) olevaks liigiks, kelle arvukuse trend on langev. Eestis on liik säilinud veel vaid ühe populatsioonina Pudisoo jões Lahemaa Rahvusparki jääval lõigul ning Eesti liikide punase nimestiku kohaselt, tuginedes 2017. aasta hinnangule, on liik kriitilises seisundis (*critically endangered*). Nagu enamikes Euroopa asurkondades, koosneb ka Eesti populatsioon vaid keskealistest ja vanadest isenditest ning edukale sigimisele viitavad noorloomad populatsioonis puuduvad. Eesti punase nimestiku juhtrühmale esitatud hinnangus on kaitsemeetmena soovitatud alustada kunstlikku paljundamist ning samal ajal tervendada elupaika, et paljundatud isendeid oleks üldse mõtet sinna taasasustada.

Ebapärlikarbi arenguks on obligatoorsed noored lõhilased, kelle lõpustele ebapärlikarbi pihtvastseid ehk glohhiidid kinnituvad ja kellel nad parasiteerivad. Ebapärlikarbi kaitse tegevuskavas⁵ viidatu kohaselt on Euroopas ainsateks ebapärlikarbi vaheperemeesteks meriforell, jõeforell ja lõhe, kuid erinevad karbipopulatsioonid eelistavad ühte või teist liiki (forellijões nagu Pudisoo jõgi, eelistab ebapärlikarp forelli ka juhul, kui talle lõhet pakkuda). Pudisoo jões on lõhilastest üldlevinud jõeforell, sinna tõuseb kudema arvukalt meriforelli ja ebaregulaarselt lõhet; kaitsealustest liikidest on jões üldlevinud III kaitsekategooriasse⁶ kuuluv võldas⁷.

Kalapüügieeskirja⁸ § 51 lg 1 p 14 kohaselt on kalapüük Pärlijões/Pudisoo jões (Tallinn-Narva maantee sillast kuni suudmeni) keelatud. Kalapüügiseaduse § 20 lg 3 kohaselt annab eripüügiloa Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning kannab selle andmed teadus- ja harrastuskalapüügi andmekogusse. Eripüüki saab teostada vähemalt ühel eesmärgil, mis on loetletud kalapüügiseaduse § 19 lg 1. Kalapüügiseaduse § 19 lg 1 nimetatud eesmärkidena on muuhulgas kirjas punktis 2 asustusmaterjali tootmiseks vajamineva kalamarja kogumine, punktis 4 hüpofüüsi kogumine ja punktis 5 kalade ümberasustamine.

Looduskaitseaduse § 55 lg 6 alusel on kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ja rände ajal keelatud, välja arvatud sama seaduse § 58 lg-s 4 ja 5 ning §-s 58² sätestatud juhtudel. Looduskaitseaduse § 58 lg 5 alusel tohib kaitsealuse liigi isendit loodusest eemaldada muuhulgas taasasustamise eesmärgil Keskkonnaameti loa alusel, kui see ei kahjusta liigi soodsat seisundit. Isend on looduskaitseaduse § 47 lg 1 tähenduses igas arengujärgus loom või looma äratuntav osa. Ebapärlikarbi kaitse tegevuskava näeb ette I prioriteedi tegevusena ebapärlikarbi tugikasvatamist, mille eesmärk on luua ebapärlikarbi tehisasurkond Eesti ebapärlikarbi asurkonna säilimiseks ja turgutamiseks. Seejuures tuleb miinimumtegevusena garanteerida karpide igapäevane hooldus ja kasvatus Põlula kalakasvatusteskeskuses ning ebapärlikarbi

³ Vabariigi Valitsuse 20.05.2004 määrus nr 195 „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu“

⁴ <https://www.iucnredlist.org/species/12799/128686456>

⁵ Ebapärlikarbi (*Margaritifera margaritifera*) kaitse tegevuskava - https://www.envir.ee/sites/default/files/ebaparlikarp_ltk_2020_avalik.pdf.

⁶ Keskkonnaministri 19.05.2004 vastu võetud määrus nr 51 „III kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine“

⁷ Timm, H. jt. 2019. Eesti jõed. Varrak, Tallinn

kasvatusplaatide ja kastide hooldus Pudisoo jões.

Forelli lõpustel parasiteeriva ebapärlikarbi pihtvastse puhul on seega tegemist kaitsealuse liigi isendiga, kelle loodusest eemaldamine taasasustamise eesmärgil on kõigele eelmainitule tuginedes Keskkonnaameti hinnangul põhjendatud. Kuni 400 forelli püüdmine koos lõpustel parasiteerivate ebapärlikarbi pihtvastsetega kahel aastal kokku ei muuda ebapärlikarbi seisundit Pudisoo jões hinnanguliselt ebasoodsamaks, kui see juba niigi on. Karpide kunstlik paljundamine ja tervendatud jõkke taasasustamine on üks võimalustest liiki väljasuremisest päästa. Keskkonnaameti hinnangul on loa andmine kuni 400 forelli püüdmiseks kahel aastal kokku koos ebapärlikarbi pihtvastsetega Pudisoo jõest, forellide asustamiseks RMK Põlula kalakasvatusse ja karbikasvatusjaama pihtvastsete eemaldamiseks, forellide tagasiasustamiseks Pudisoo jõkke ning noorte karpide taasasustamiseks Pudisoo jõkke põhjendatud, sest tegemist on olulise loodukaitselise tegevusega. Kalade püügil ja noorte karpide taasasustamisel tuleb vältida ebapärlikarbi isenditele peale astumist ning neid minimaalselt häirida.

Hetkel on Eestis ebapärlikarpide tehistingimuses kasvatamisega kõige süvenenumalt tegelenud ja kogemusi kogunud RMK Põlula Kalakasvatuskeskuse ekspert Katrin Kaldma. Ebapärlikarbi käekäigu parandamise nimel on tehtud suuri investeeringuid (pärlikarbijaam), mis lihtsustavad ja tõhustavad karpide kasvatamise protsessi ja taasasustamist jõkke. Tegevuste jätkamine on väga oluline, et juba tehtud pingutused ei oleks asjata ja et ebapärlikarbi hävimisohus populatsioon saaks võimaluse taastuda.

Haldusmenetluse seaduse § 53 kohaselt võib haldusorgan anda haldusakti kõrvaltingimusega. Nimetatud paragrahvi lõike 1 alusel võib haldusakti kõrvaltingimuseks olla muuhulgas (a) haldusakti kehtivusaja piiramine kindlaksmääratud kuupäevast või tulevikus aset leida võivast sündmusest lähtudes, (b) haldusakti põhiregulatsiooniga seotud lisakohustus või (c) haldusakti hilisema muutmise, kehtetuks tunnistamise või kõrvaltingimuse kehtestamise võimaluse jätmine. Haldusakti kõrvaltingimuse võib lähtudes haldusmenetluse seaduse § 53 lg 2 p 3 määrata siis, kui haldusakti andmine tuleb otsustada halduse kaalutusõiguse alusel. Keskkonnaamet seab lubatud tegevusele kõrvaltingimused, milleks on aruandlusega seotud lisakohustus ja hilisem loa muutmise võimalus. Esitada tuleb andmed püütud kalade arvu ja püügikoha kohta (koordinaadid) ning hinnang kaladel parasiteerivate ja pudenenud pihtvastsete hulgale, kuna neid tulemusi saab Keskkonnaamet kasutada edaspidi ebapärlikarbi kaitse korraldamisel.

4. VAIDLUSTAMINE

Korraldust on võimalik vaidlustada 30 päeava jooksul korralduse teatavaks tegemisest arvates, esitades vaide korralduse andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)

Eike Tammekänd
juhataja asetäitja
loodushoiutööde osakond

Jaotuskava: katrin.kaldma@rmk.ee

Maria Rätsep
projekti peaspetsialist
Loodushoiutööde osakond